

ORSZÁGGYŰLÉSI KÉPVISELŐ

Országgyűlési hivatala

Irományszám: K/8713

Érkezett: 2009 FEBR 04.

dr. Szili Katalin asszonynak,
az Országgyűlés elnökének

Írásbeli kérdés

Helyben

Tisztelt Elnök Asszony!

A Házsabály 91.§., valamint a 115.§. alapján az alábbi írásbeli kérdést intézem *Dr. Gyenesei István miniszter úrhoz:*

„Léteznek-e konkrét javaslatok a választójogi reformra, miért késlekedik a kormány a választási törvény módosításának előkészítésével?”

Tisztelt Miniszter Úr!

A nyilvánosság előtt újra és újra előkerül a kisebb létszámú országgyűlés ügye.

A téma felvetése, napirenden tartása szolgálhat napi politikai célokat is, különösen akkor, ha a kezdeményezés mögött nincs komoly előterjesztés, nincs olyan előkészített javaslat melynek 2/3-os többséggel történő elfogadására hol az egyik, hol a másik nagy párt érdekeivel való ütközés miatt nincs esély.

A Szabad Demokraták Szövetsége a rendszerváltás óta több alkalommal szorgalmazta a választójog reformját, melynek részeként megvalósítható a kisebb létszámú, ugyanakkor komolyabb szakmai – szakértői háttérrel megerősített országgyűlés.

1994-1998 közötti parlamenti ciklus alatt, a hat párti egyeztetés során egyedül az SZDSZ állt elő konkrét javaslatokkal.

Az SZDSZ által kimunkált korábbi javaslatok figyelembe vették a választási rendszer eddig alkalmazott elemeit, tehát a kétfordulós, kétszavazatos, vegyes választási rendszert. Olyan szisztémát dolgoztunk ki, amely törekedett a választói akaratot jobban tükröző arányossági elvárások érvényesítésére. (Sajnálatos, hogy ebben a parlamenti ciklusban a választási rendszer lényegét illetően csak a bejutási küszöbérték megemelése – négyről öt százalékra – kapott megfelelő támogatást.)

Legutóbb, a 2002-2006-os ciklusban kezdeményeztünk - konkrét javaslatokat is megfogalmazva - öt párti egyeztetést az országgyűlés létszámának csökkentéséről. A korábbi javaslatunkkal összhangban - az egyéni körzetek számának, valamint a listáról kiosztható mandátumok számának érdemi csökkentésével – 250 fős parlamentre tettünk javaslatot. Sajnos kivétel nélkül minden párt talált okot arra, hogy miért nem támogatja a javaslatunkat. Volt olyan párt, a Fidesz, mely licit versenyt nyitott, és 200 fős parlamentre tett javaslatot, de a konkrét, kivitelezhető megoldást, a jelenlegi választási rendszer erényeit megőrző javaslattal, azóta is adós maradt.

Javasoltuk még a 2006-os választások előtt - kellő időben - az önkormányzatok testületi létszámának jelentős csökkentését is. E javaslatunkat később a 2006-ban felállt koalíciós kormány a programjába beemelte, ám azóta sem sikerült kellő támogatással megváltoztatni a törvényi szabályozást.

A miniszterelnök mostani javaslata létszámban a FIDESZ által bedobott 200 fő alá megy, de nyilvánvaló volt már az első pillanattól, hogy a javasolt modell (egy fordulós, tisztán listás, arányos választás) alapjaiban változtatja meg a választási rendszert, a mandátumok kiosztásának gyakorlatát, és ezért a másik nagy pártnak eleve elfogadhatatlan lesz.

Jelezni kívánom, hogy az SZDSZ több megoldásra is nyitott, de ma annak látjuk nagyobb esélyét – persze csak akkor, ha a két nagy párt őszintén akarja az országgyűlés létszámának csökkentését -, hogy a választási rendszerünk minimális megváltoztatása mellett lényegében csak a kiosztható mandátumokat csökkentjük. Erre pedig, kiválóan alkalmas a 250 fős parlamentre vonatkozó javaslatunk.

A napokban a miniszterelnök úr – a pártokkal történő érdemi egyeztetés nélkül – állt elő a választási szabályokat alapvetően megváltoztató javaslatokkal, és a különböző testületek létszámának csökkentésére irányuló kezdeményezéssel.

Természetesen egyeztetni a konkrét javaslatok ismeretében lehet, azonban az SZDSZ szerint indokolt tisztázni, hogy hol tartanak az előkészületek. Vannak-e konkrétan kimunkált javaslatok? Van-e a Kormány részéről nyitottság az SZDSZ javaslatának támogatására?

Egy neves alkotmányjogász, volt alkotmánybíró egy korábbi tanulmányában úgy fogalmaz, hogy a „választásokról szóló 1989. évi XXXIV. törvény alkotóinak szándéka szerint egyszeri használatra, az 1990-es parlamenti választásokra, kimondottan a hatalomátadásra készült. Ez a törvény intézményesítette az ajánlási rendszert, amely tipikusan az átmenet regulája volt. 1989-ben a Nemzeti Kerekasztalnál azért találták ki, hogy a közvetlen politikai részvétel szűrje a pártosodási folyamatot, a hirtelen berobbanó többpártrendszert.” Ezen megfontolások mentén szabályozza a törvény a képviselői mandátumok kiosztását, így a hatályos választási törvény azóta is - lényegét tekintve - a kétpártrendszer kialakulása irányába hatott, és hat ma is.

A Szabad Demokraták Szövetsége szerint ezért szükséges az országgyűlés létszámának csökkentése során a választójogi rendszer reformját is végiggondolni. Konkrétan törekedni kell a választói akaratot jobban tükröző arányosabb választási rendszer elfogadására, ezen belül az ajánlási rendszer újraszabályozására.

Az ajánlási rendszer már nem egyszerűen *szűri a pártosodási folyamatot*, hanem azzal, hogy az egyes pártok a szükséges kopogató cédula mennyiséget messze meghaladó ajánlást gyűjtenek be, megteremtik az *ajánló szelvények piacát*. Ezen a „piacon” - visszaélve a szabályozással - maguk menedzselik, hogy mely kisebb jelölő szervezetek jelöltjeinek az indításával gyengítik riválisuk esélyeit.

A választási rendszer újraszabályozásakor megkerülhetetlen az Alkotmánybíróság korábbi határozataiban érintett területeken a törvény mielőbbi módosítása.

A 22/2005. (VI. 17.) számú határozatában az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Alkotmány 71.§ (1) bekezdésébe foglalt egyenlő választójog alapelvéből következő **alkotmányos követelmény, hogy az egyéni választókerületekben a választásra jogosultak száma a lehető legkisebb mértékben térjen el egymástól, továbbá az egyes területi választókerületenként megszerezhető országgyűlési képviselői mandátumok száma szorosan igazodjon a választásra jogosultak számához.** Az AB – hivatalból eljárva – megállapította, hogy az országgyűlés nem teremtette meg maradéktalanul az Alkotmányba foglalt egyenlő választójog alapelvéből fakadó követelmények érvényesülését biztosító jogszabályi feltételeket, ezáltal mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenes helyzetet idézett elő. Az AB felhívta az országgyűlést, hogy jogalkotási kötelezettségének 2007. június 30-ig tegyen eleget. Az AB ezáltal annak a lehetőségét nyitva hagyta, hogy a 2006-os választásokat még a fennálló jogszabályok alapján tartsák meg. E határidő meghatározásával azonban az AB azt is kifejezésre juttatta, hogy a következő, 2010-ben esedékes általános választásokat már olyan jogszabályok alapján kell lebonyolítani, amelyek maradéktalanul megfelelnek az Alkotmány fent említett követelményeinek. A határidő megállapításával összefüggésben az AB hangsúlyozta azt is, hogy *„alkotmányossági szempontból rendkívül aggályos, ha a választásokat közvetlenül megelőző időszakban kerül sor a törvénymódosításra és annak megfelelően az egyéni választókerületek területének és a területi listákról megszerezhető mandátumok számának átfogó felülvizsgálatára”*.

Álláspontom szerint ahhoz, hogy az országgyűlés eleget tudjon tenni még az év első felében a jogalkotási kötelezettségének, ahhoz a Kormánynak már most kész javaslatokkal kellene rendelkeznie a választókerületek átalakítására vonatkozóan. Szeretném emlékeztetni arra, hogy az SZDSZ már több, mint egy évvel ezelőtt konkrét javaslatokat adott át az országgyűlés elnökének, a kormány és a pártok képviselőinek.

Az Alkotmánybíróság a 47/2006. (X. 5.) számú határozatában megállapította, hogy a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény 89.§ (1) bekezdésében foglalt **igazolás intézménye szabályozásakor az országgyűlés jogalkotói feladatának elmulasztásával alkotmányellenes helyzetet idézett elő azzal, hogy nem teremtette meg maradéktalanul az Alkotmány 71.§ (1) bekezdésébe foglalt egyenlő választójog alapelvéből következő követelmények érvényesülését biztosító jogszabályi feltételeket.** Az AB felhívta ebben az esetben is az országgyűlést, hogy jogalkotói feladatának 2007. június 30-ig tegyen eleget.

2007. június 18-án az ÖTM kezdeményezésére ötpárti egyeztetések kezdődtek a választójogi törvénynek az Alkotmánybíróság határozatai szerinti módosításának a tervezetéről. Az egyeztetésen Lamperth Mónika akkori miniszter asszony elmondta, hogy a tárca két tekintetben kívánja módosítani a választási törvényt: egyrészt az igazolással történő szavazás szabályainak pontosítását, másrészt a választási körzetek arányosítását.

A tárca úgy vélekedett, hogy „a második kérdéskör az egy sokkal alaposabb, körültekintőbb politikai és szakmai kérdés”, ezért a két kérdést szétválasztotta, és csak a „szakmailag könnyebben és gyorsabban megoldható”, igazolással történő szavazás kérdését javasolta 2007-ben rendezni. (Ld. Ötpárti egyeztetés 2007. június 18-án tartott ülésének jegyzőkönyve.)

Az egyeztetéseken az SZDSZ azt az álláspontot képviselte, hogy a lakóhelytől távol történő szavazás koncepciója akkor felel meg teljes egészében az alkotmányos követelményeknek, ha minden választópolgár – a külképviseleten történő szavazáshoz hasonlóan – a lakóhelye szerinti jelöltre szavazhat akkor is, ha a választás napján belföldön ugyan, de nem a lakóhelyén tartózkodik. Az egyeztetésen mind a tárca, mind pedig az Országos Választási Iroda álláspontja az volt, hogy valóban ez lenne az optimális megoldás, de ehhez „nagyobb horderejű” módosításra lenne szükség, továbbá komoly költségvonzatai lennének az ehhez szükséges technikai háttér kialakításának. Álláspontjuk az volt, hogy a külképviseleten történő szavazás analógiájára azért nem helyes hivatkozni, mert a külképviseleten történő szavazás *előidejű* szavazás, és így megoldható a lakóhely szerinti jelöltre történő szavazás. Arra tettek ígéretet, hogy 2009-ben átfogó módosítása lesz a választójogi törvénynek, és akkor kívánják rendezni az arányosítást, valamint az általunk felvetett kérdést is.

Mindehhez hozzájön még, hogy az Alkotmánybíróság az 54/2008. (IV. 24.) számú határozatában megállapította, hogy alkotmányellenes helyzet keletkezett annak következtében, hogy az országgyűlés nem biztosította az országgyűlési választások során a választójog gyakorlásának feltételeit azon választópolgárok számára, akik a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény 96/A.§ (1) bekezdésében meghatározott külképviseleti szavazás napján Magyarországon, a magyarországi szavazás napján pedig külföldön tartózkodnak. Az AB felhívta az országgyűlést, hogy jogalkotási kötelezettségének 2008. december 31. napjáig tegyen eleget.

Ennek az AB határozatnak az értelmében **alkotmányellenes az a helyzet, hogy csupán előidejű szavazás lehetséges külföldön, az egyidejű szavazásra nincs lehetőség.** Márpedig ha valaki nem az előidejű választás, hanem a magyarországi választás napján tartózkodik külföldön, jelenleg nincsen lehetősége szavazni, tehát nem gyakorolhatja választójogát. Az AB a határozat indokolásában visszautalt az – egyeztetéseken általunk is idézett – 6/1991. (II. 28.) AB határozatra, mely megállapította, hogy „éppen azért, mert különösen fontos állampolgári jogról van szó – akár az egyenlőség, akár az általánosság bármiféle korlátozása csak igen jelentős elvi indokból fogadható el, és nem egyeztethető össze az Alkotmánnyal. Sem kényelmi szempontok, sem áthidalható technikai nehézségekre való hivatkozás, sem a minél rövidebb idő alatt történő nyilvánosságra hozatalára irányuló célkitűzés nem szolgálhat alapul az említett célkitűzéshez”.

Úgy látjuk, hogy ha **alkotmányos kötelesség megoldani a külföldön tartózkodó állampolgárok számára az egyidejű szavazás lehetőségét, akkor az is megoldható, hogy a belföldön a lakóhelytől távol szavazók a lakóhelyük szerinti jelöltre szavazhassanak a tartózkodási helyükön is.**

Most – megannyi késlekedés után - **2009 februárjában úgy gondoljuk, hogy jogos felvetni azt a kérdést, hogy a kormány hol tart konkrétan a választójogi törvény átfogó módosításának a kidolgozásával.**

A miniszterelnök hétfői (2009. február 1.) bejelentései a választási rendszer lényeges elemeinek megváltoztatásáról szóltak, előtérbe állítva az országgyűlés létszámának radikális csökkentését. A felvetés népszerű, de ha csak beszélnek róla a vezető politikusok, és nem változik semmi, mert nem egyeznek meg a pártok (ahogyan a párt finanszírozás, vagy a költségterítés kérdésében sem), akkor ez nem csak a megszólalókat, hanem az egész parlamentet hitelteleníti. Ezért fontos, hogy a felvetések mögött konkrét szabályozási javaslatok legyenek, és persze valódi megegyezési szándék, kellő kompromisszumkésztség.

Annál is inkább fel kell vetni a kérdést, mert a következő, 2010-ben esedékes választásig már kevés idő áll rendelkezésre, és ahogy már idéztem is: az AB külön felhívta a figyelmet arra, hogy alkotmányossági szempontból rendkívül aggályos, hogy *„ha a választásokat közvetlenül megelőző időszakban kerül sor a törvénymódosításra”*.

Mindezek alapján kérdezem a Miniszter Urat, hogy

- Létezik-e már kimunkált, konkrét javaslat formájában a miniszterelnök úr által a napokban ismertetett javaslatcsomag?
- Részt vesz-e az új szabályozás előkészítésében az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium?
- Egyetért-e azzal a javaslatunkkal, hogy az Alkotmánybíróság határozataiban érintett területeken, valamint a miniszterelnök úr által bejelentett irányokon túl, a választási törvényeket sértő magatartás szankcionálását, a fellebbezési határidőket, az ajánlási rendszert, és a kampányra vonatkozó szabályokat – beleértve a kampányfinanszírozási normákat is - indokolt felülvizsgálni és megváltoztatni?
- Egyetért-e azzal, hogy az országgyűlési és az önkormányzati képviselők választását szabályozó törvényeknek nem lehet a célja, következménye a két párti országgyűlés, a két párt által dominált önkormányzati rendszer?
- Egyetért-e azzal, hogy az önkormányzati testületek létszámának radikális csökkentésekor úgy kell megalkotni a szabályozást, hogy az érvényes bejutási küszöböt elérő jelölő szervezetek (pártok, és civil szervezetek) mindenképpen képviselőkhöz jussanak az önkormányzatok különböző szintű testületeiben?
- Mit az oka annak, hogy a kormány az elmúlt években nem készítette elő az AB döntésével összhangban a választási törvény szükséges módosítását?

- Egyetért-e azzal a szabad demokrata javaslattal, hogy az új szabályozás konkrét tartalmi kérdéseiről minél előbb, de legkésőbb még e hónap közepétől intenzív öt párti egyeztetésekre, majd záros határidőn belül megállapodásra van szükség?
- Egyetért-e azzal a megállapítással, ha legkésőbb a tavaszi ülészak végéig nem születik meg a megfelelő jogszabály, már nem marad elegendő idő – hogy az új szabályozással összhangban – készítsék elő a 2010-ben esedékes általános választásokat?
- Nem tart-e attól, hogy ha a kormány a szabályozás előkészítésével késlekedik, akkor az idő rövideje miatt alkotmányossági aggályok merülnek majd fel a választásokkal kapcsolatban, amint erre az AB határozatában fel is hívta a figyelmet?

Várom megtisztelő válaszát.

Budapest, 2009. február 4.

Gulyás József

SZDSZ